

Telgrafların izinde Ermeni Soykırımı: Bizzat Hallediniz

Posted on 27/12/2015

Ermeni Soykırımı'na dair belgelerin ve fotoğrafların yer aldığı "Bizzat Hallediniz" isimli sergi, resmi yazışmalar ve dönemin tanıklarının hatıralarına dayanarak soykırımın boyutunu gözler önüne seriyor. Babil Derneği ve Tarih Vakfı'nın hazırladığı "Bizzat Hallediniz", adını Talat Paşa'nın telgraflarında sıklıkla kullandığı ifadeden alıyor. 31 Aralık'a kadar ziyaret edilebilecek olan sergiye Tophane'de bulunan "Depo" adlı galeri ev sahipliği yapıyor. Belirli bir bölümü açık olan Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'ndeki telgrafların incelenmesi; yasa, talimatname ve mahkeme kararlarının bir araya getirilmesi ile oluşturulan sergiyi, proje koordinatörü Salih Erturan'la konuştuk.

RESMİ GEREKÇE VE NİYET FARKLI

Dahiliye Nezareti'nden, yani dönemin İçişleri Bakanlığı'ndan Anadolu'ya gönderilen binlerce telgraf üzerinde çalışarak sergiyi oluşturduklarını söyleyen Erturan, "Telgraf sayısını önce 800'e, daha sonra da sergide göstermek üzere 400'e indirdik. Yani sergide kullandığımız telgraflar devlet görevlilerinin 'arşivlerimiz açık' dediği telgraflar" diyor.

"Bilindiği üzere 1915'in resmi gerekçesi güvenlik ve doğu illerinde Rus sınırına yakın yerlerde Ermenilerin Ruslarla işbirliği yapma olasılığı. Ama soykırım her yerde yaşandı" diyen Erturan, şu örneği veriyor: "Örneğin 1915'te Çanakkale'nin Ezine ilçesinde 500 kişilik bir Ermeni cemaati var. Ezine Ermenilerinin Trablusgarp Savaşı sonucuna sevinme olasılıklarına karşı tehcir edilmeleri emrediliyor. Bu saçma ve komik. Bununda ötesinde resmi gerekçe ile niyet arasındaki farkı apaçık ortaya koyan bir telgraf bu."

PAYLAN 'BENİM BELGEM ANNEANNEM' DEDİ

“Soykırım yaşanıp biten bir şey değil. Soykırım, gerekli tazminler sağlanmadıkça ve özürler dilenmediği sürece yüzyıllar boyunca sürüp giden bir olgu” diye konuşuyor Erturan. Sergide kullandıkları ana enstrümanın telgraflar olduğunun altını çizen Erturan, arşivlerdeki telgrafları, önce Teşkilat-ı Mahsusa ve İttihat Terakki kadroları, daha sonra da yeni cumhuriyetin yöneticilerin temizlediğini söylüyor. Erturan, “Tüm bu temizlemelere rağmen var olan belgelerden bile Ermeni Soykırımını izlerine rastlayabiliyorsunuz” diyor.

Resmi belgelerin tamamen yok edilmiş olması halinde dahi böylesi çalışmaların yapılacağına altını çiziyor Erturan ve şunları söylüyor: “O zaman da yapacak çok şey olurdu. Bundan birkaç ay önce bir belge tartışmasında milletvekili Garo Paylan ‘Benim belgem anneannem’ demişti. Bu bence her şeyi çok iyi ve kısaca açıklayan bir cümle.”

“Sergi sayesinde ziyaretçiler kendi memleketlerine gönderilen telgrafları ve memleketlerindeki yöneticilerin Talat Paşa’ya gönderdikleri cevapları okuyunca 1915’in ne olduğu anlamlandırabiliyorlar” diye konuşan Erturan, ziyaretçilerin bir zamanlar memleketlerinde yaşayanların bu telgraflar ile nasıl bir felakete sürüklendiğini görebildiğini vurguluyor. Babil Derneği olarak serginin farklı şehirlerde de açılmasını istediklerine değinen Erturan, konuyla ilgili diğer şehirlerden gelen teklifleri değerlendirdiklerini belirtiyor.

SOYKIRIM KURUMLARININ VARLIĞI BUGÜN YAŞADIKLARIMIZI DA AÇIKLIYOR

Erturan, 1915’in 100. yılının soykırım ve tehcir üzerine konuşmak için bir ortam yarattığını belirterek şu ifadeleri kullanıyor: “Ancak yakın tarihimizle yüzleşme çabaları çok uzun yıllar önce başlamalıydı. Burada demek istediğim şu, eğer 1915 senesinde soykırım memurluğu yapan kişiler yeni cumhuriyette dönemler boyunca mecliste yer almasalardı, bakanlık

yapmasalardı, 1915'te kurulan bazı kurumlar bugün Türkiye'nin ana eklemine oluşturan kurumlar olmasaydı, Dersim'de 1938'de yaşanan katliamı, Varlık Vergisi'ni, 6-7 Eylülü, 12 Eylül'ü, 90'lı yıllarda ve hatta şu günlerde yaşadıklarımız yaşamamış olurduk diye düşünüyorum.”

Kaynak: evrensel.net